

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Louise Boiesen
0171-625433
louise.boiesen@enkoping.se

m.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia m.nm@regeringskansliet.se

Remissyttrande - Reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse-förslag från Europeiska kommissionen – Dnr M2022/01945

Bakgrund

EU-kommissionen har utvärderat det trettio år gamla avloppsdirektivet 91/271/EEG och offentliggjorde ett förslag till reviderat direktiv den 26 oktober 2022 som Miljödepartementet har skickat på remiss.

Generella synpunkter

I förslaget finns bra ställningstaganden som kommer att leda till miljövinster, exempelvis gällande krav på avancerad rening där det behövs samt ett producentansvar för läkemedelsutsläppen. Det är positivt att nya krav formuleras på EU-nivå då det nuvarande avloppsdirektivet är daterat och många befintliga reningsverk är i behov av upprustning vilket gör att det är viktigt att man i detta skede får veta vad som kommer att gälla framöver, men det är viktigt att kravnivån sätts rätt. Förslaget innehåller orimligt höga krav utan hänsyn tagen till lokala förutsättningar, miljöbehov och skillnader mellan EU:s länder.

Krav på avancerad rening

Enköpings kommun stödjer förslaget om avancerad rening då införande av rening av mikroföroreningar för de största reningsverken ger en vinst både för miljön i svenska sjöar och i Östersjön. I dagsläget saknas riktlinjer kring avancerad rening och direktivet ger en inriktning för hur kravfrågan på

reningsverk ska hanteras. Det är dock oklart vilken typ av avancerad rening som kommer att krävas, då olika miljöföroreningar renas med olika metoder. För läkemedel finns det fungerande tekniker men samma tekniker renar inte PFAS. Begreppet kvartenär rening tillhör en äldre indelning baserat på teknik och inte på vilken funktion man vill uppnå genom reningen.

Det är positivt att man vill trycka på principen att förorenaren ska betala genom att införa producentansvar för läkemedelsproduktionen. Det blir ett fokus på att arbeta uppströms istället för nedströms, genom att motivera läkemedelsindustrin att ställa om till mer miljövänliga val. PFAS-kemikalier däremot bör istället som utgångspunkt förbjudas då de är så svåra att rena nedströms. De sprids idag okontrollerat i miljön och belastar inte bara reningsverken varför reningskrav på PFAS inte kommer att lösa problemet.

Förslaget drar alla över en kam

Det föreslagna avloppsdirektivet baseras på en modell "one-size-fits-all" som inte utgår från miljönytta. Det kommer få enormt stora ekonomiska konsekvenser för framför allt mindre kommuner i glesbygden och allra störst konsekvens i norra Sverige. Tidigare direktiv har haft ett undantag för kallt klimat vilket är borttaget i detta nya förslag. Det innebär att alla reningsverk över 10 000 pe även i norra Sverige behöver införa kväverening till 6 mg/l vilket dessutom är ett väldigt högt ställt villkor som endast ett fåtal av Sveriges nuvarande reningsverk lever upp till. Enköping har kunnat tillgodoräkna sig retention i Mälaren vilket inte kommer vara tillåtet i det nya förslaget. För Enköpings del planeras ett nytt reningsverk med kväverening men med villkoret 10 mg/l, så det blir en skärpning mot hur verket är planerat men det bör kunna vara möjligt att genomföra. Konsekvenser för många andra reningsverk i Sverige är större än just för reningsverket i Enköping.

Direktivets annex 2 fastslår att Östersjön betecknas som övergödningsskänslig och därför träffar kravet på kväverening i stort sett samtliga reningsverk över 10 000 pe, även de där det finns en tydlig naturlig retention på vägen till Östersjön och även fast norra Östersjöns övergödning är fosforbegränsande och inte kvävebegränsande. Konsekvenserna av att införa kväverening i framför allt norra Sverige blir därför orimlig och felriktad.

En av flera stora utmaningar för vattenkvaliteten i avrinningsområden i Enköpings kommun är övergödning. Det är främst näringsämnet fosfor som är begränsande för övergödningen i sötvattensmiljöerna i den här regionen. Idag

råder det ett stort läckage av näringsämnet fosfor till vatten. Renat avloppsvatten från reningsverk är en av flera källor men läckage av fosfor genom erosion av lerpartiklar från främst jordbruksmark är den absolut största källan (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2019:20). Detta gäller för stora delar av Sverige. En skärpning av det föreslagna fosforkravet från 0,5 mg Ptot/l till 0,3 mg Ptot/l för utsläpp från de största reningsverken för >100 000 invånare (pe) skulle dock ändå kunna vara en rimlig kravskärpning för att minska näringsbelastningen från reningsverk till recipient. En sådan åtgärd vore en bättre åtgärdsprioritering för att komma till rätta med övergödningssproblematik än ett generellt kväverenkingskrav.

Höga kostnader kan väntas

Kostnaderna är mycket stora redan men drivs upp ytterligare om efterfrågan på teknik och kompetens blir större än tillgången. Pressen kommer öka på samhällets redan hårt ansträngda administrativa kapacitet hos verksamhetsutövare, konsulter och myndigheter för tillståndsgivning men också för kontroller och rapportering.

Med det nya förslaget kan svenska hushåll få höjningar av VA-taxan på mellan 15 - 30% utöver redan planerad taxeutveckling, p.g.a. missriktade generella krav på kväverening. Mer än hälften av höjningen rör åtgärder utan tydlig miljönytta för vattenmiljön. Till detta ska läggas övriga omfattande behov för VA-anläggningarna, så som reinvesteringar i VA-ledningsnät och reningsverk samt nya krav på dricksvattensidan gällande exempelvis PFAS-rening.

Omfattning av direktivet

Förslaget innehåller en ny definition av när direktivet blir tillämpligt, som är otydlig och som kan skapa svårigheter för tillämpningen av hur direktivet följs. Definitionen utgår från belastningen på miljön av syreförbrukande ämnen i spillvatten och är satt till 10 personekvivalenter (pe) per hektar. Det kommer bli svårt att bedöma hur denna avgränsning av områden ska sättas, då det beror på hur man ringar in området. En konsekvens kan bli att stora delar av landsbygdsområden kommer att omfattas av direktivets krav. Direktivet innebär inte att det blir krav på just kommunalt huvudmannaskap för alla dessa områden men efterfrågat kommunalt huvudmannaskap kan bli en konsekvens för att kunna leva upp till direktivets krav. Med den stora bebyggda landsbygd

som Enköpings kommun har kan detta få mycket stora ekonomiska konsekvenser. Det är oklart om kraven som kommer ställas på dessa i nuläget enskilda anläggningar kommer omfatta både sekundär och tertiär rening. Tertiär rening innebär 90 % fosforrening och 80 % kväverening vilket blir ett mycket högt krav och svårt att uppfylla för en enskild anläggning eller en mindre samfällighet. Konsekvensen kan då bli att kommunen tvingas bygga ut kommunalt VA till stora delar av landsbygden för att kunna leva upp till kraven alternativt att ansvaret läggs på den enskilda att uppnå en hög rening.

EU-krav ska dessutom rapporteras årligen varför den administrativa byråkratin väsentligt kommer att öka, både för kommunala och privata instanser, till liten eller ingen miljönytta. Kommunen saknar idag resurser för en sådan uppföljning.

I artikel 15 finns en formulering om krav på omprövning av tillstånd var sjätte år. Omprövning av tillstånd är ett stort administrativt arbete som ofta kräver omfattande utredningar. Detta leder till en stor administrativ pålaga både för reningsverken och för tillsynsmyndigheten, vilket tar tid från behoven av praktiska åtgärder för reningsverken samt övrigt tillsynsarbete.

Undantag från Weserdomen saknas

Direktivets allvarligaste brist är avsaknaden av regler som hanterar de negativa följderna av det s.k. försämringsförbudet i artikel 4 i EU:s ramdirektiv för vatten efter EU-domstolens Weserdom. Avsaknaden av en sådan reglering innebär exempelvis stopp för befolkningsökning, bostadsbyggande och samhällsutveckling i svenska tätorter med effektiva reningsverk och kan även innebära negativa konsekvenser för miljön.

För Enköpings del innebär det en försvaring av att utöka kapaciteten för reningsverket vid ett senare tillfälle. Det finns ett nytt tillstånd för det planerade reningsverket i Enköping som rättfärdigar verksamheten och kapaciteten är relativt väl tilltagen, men vid omprövning skulle även detta kunna få konsekvenser för Enköpings utveckling.

Försämringsförbudet kan medföra att kommunen blir tvungen att byta recipient för sitt renade avloppsvatten, rimligen då till en renare recipient nedströms som har möjlighet att omhänderta ytterligare påverkan utan att det per definition leder till en försämring. Detta tror vi är olyckligt då det leder till ökade ledningsdragningar och energiåtgång. Ett bättre alternativ är att fortsätta

belasta de lokala vatten som redan är recipienter och att arbeta vidare med teknikutveckling för att minska belastningen över lite längre tid.

Louise Boisen
Miljöingenjör
Enköpings kommun